

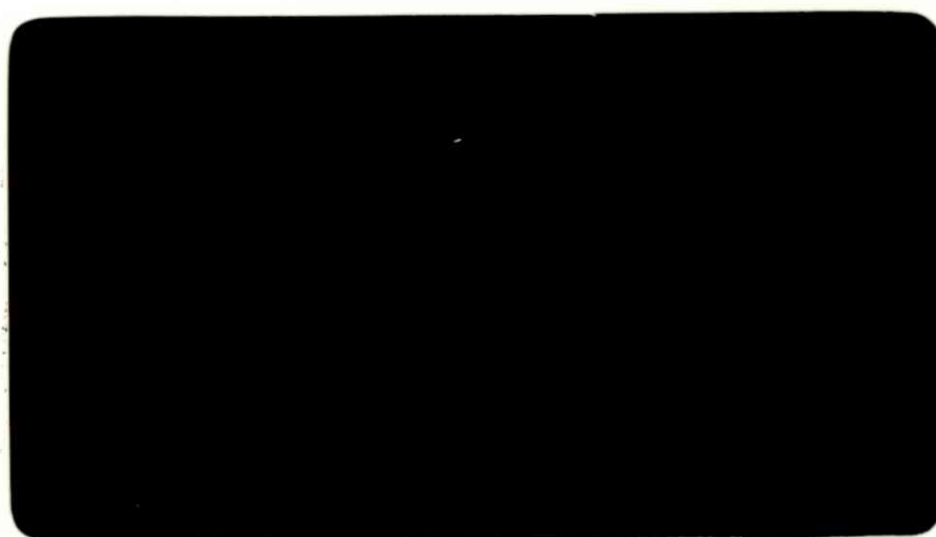

Bergvesenet

Postboks 3021, 7002 Trondheim

Rapportarkivet

Bergvesenet rapport nr BV 1663	Intern Journal nr	Internt arkiv nr	Rapport lokalisering Trondheim	Gradering
Kommer fra ..arkiv	Ekstern rapport nr	Oversendt fra	Fortrolig pga	Fortrolig fra dato:
Tittel Oversikt over labradorindustrien i Telemark og Vestfold Juni - juli 1974				
Forfatter Engebretsen, Hans Fr. Hultin, Ivar		Dato 1974	Bedrift Labradorprodusentene i Telemark og Vestfold Stenkontoret	
Kommune Tjølling, Tjøme, Brunlanes, Porsgrunn, Sandefjord	Fylke Telemark Vestfold	Bergdistrikt Østlandske	1: 50 000 kartblad	1: 250 000 kartblad
Fagområde Økonomisk geologi	Dokument type	Forekomster Tvedalen - Halle Stålåker - Håkestad Kålstad - Skallist Hovland Vasser - Brøttsø Unneberg		
Råstofftype Bygningstein	Emneord Labradoritt			
Sammendrag				

Stenkontoret

Forskningsveien 3b • Blindern • Oslo 3 • Tlf. (02) 46 98 80

OPPDRAK NR. 12.

OVERSIKT OVER LABRADORINDUSTRIEN

I

TELEMARK OG VESTFOLD

Juni - juli 1974.

Oppdragsgiver: Labradorprodusentene i Telemark og Vestfold
Oppdragsnummer: 12 - 1974
Oppdragets art: Oversikt over Larvikittproduksjonen i
Telemark og Vestfold
Tidsrom: Juni - juli 1974
Saksbehandler: Arkitekt Hans Fr. Engebretsen og geolog
Ivar Hultin.

STENKONTORET
Postboks 107, Vindern
Forskningsvn. 3
OSLO 3
Tlf.: (02) 14 00 90

INNHold

Side:

Innledning	1
Ressursplan	1
Geologi	2
Bruddområder	3
Ressursområde	3
Økonomi/Utvikling	5
Foredling	6

Bilag

Geologisk kart M 1:100.000 12-01

INNLEDNING

Etter anmodning fra Labradorprodusentene har Stenkontoret utarbeidet en preliminar oversikt over labradorproduksjonen i Telemark og Vestfold.

I Søndre Vestfold og tilgrensede strøk av Telemark er det etablert en betydelig naturstensproduksjon, som bergverk representerer dette landets mest lønnsomme foretak. Innledningsvis kan det nevnes at stenindustrien sysselsetter omlag 300 arbeidstakere. Den eksporterte råblokk for ca. 60 mill. kr. i 1973. 90% av produksjonen eksporteres.

Labradorprodusentene erfarer imidlertid at deres industri er lite kjent både hos de aktuelle fylkes-kommunale- og statlige institusjoner. Dette kom spesielt for dagen i forbindelse med de prosjekterte atomkraftverkene i Brunlanes og Porsgrunn kommuner.

Som følge herav og for å sikre labradorressursene til en rasjonell utnyttelse under hensyntagen til miljø og naturvern, har Labradorprodusentene besluttet å utarbeide en ressursplan. Utarbeidelsen vil ventelig ta 2 - 3 år og rapporten vil foreligge ferdig 1977 - 78. Foreliggende oversikt er ment å være en preliminar rapport for den påtenkte ressursplanen.

RESSURSPLANEN

Den påtenkte ressursplanen har som formål å utarbeide forslag for en rasjonell utnyttelse av Labradorressursene i Søndre Vestfold og tilgrensede strøk av Telemark - forkortet til Larvikregionen - ved:

- 1 - kontakt med myndigheter i den hensikt å få stenindustriens interesser innarbeidet i general- og regionplanene.
- 2 - kartlegging av ressurser
- 3 - eiendomsspørsmål og kontrakter
- 4 - planer for utnyttelse av stenressursene under hensyntagen til miljø og naturvern

- 5 - utnyttelse av skrot
- 6 - eventuelle felles foredlingstiltak
- 7 - informasjon
- 8 - planlegging og utførelse av fellestiltak som veier, kaier, lasteanlegg, kraftforsyning m.v.

GEOLOGI - utbredelsen av økonomisk nyttbare bergarter.

Berggrunnen i Søndre Vestfold og tilgrensede strøk av Telemark består for det vesentligste av en grovkornet feltspatrik syenitt-labrador (larvikitt) som opptrer i forskjellige fargenyanser. Hovedbergarten er grå til svakt rødlig spettet grå, og stort sett uten interesse som natursten. Derimot har enkelte partier et eiendommelig blått til blåfiolett fargespill som gjør bergarten meget ettertraktet.

Fargespillet - en såkalt labradoriserende effekt, herav navnet labrador, er en sjeldenhet. I Norge er det kun i ovennevnte regioner sådane bergarter opptrer. For øvrig er det påvist liknende bergarter i Angola, Canada, Russland og Uruguay, men deres fargespill er ikke på langt nær så jevnt og med svakere intensitet. Følgelig er de norske labradorressursene av stor økonomisk verdi, og de bør derfor utnyttes på en rasjonell måte.

Hovedområdene for labradorproduksjonen er Tjølling, Brunlanes og Porsgrunn kommuner, men en ikke ubetydelig naturstensproduksjon er også etablert i Sandefjord og Tjøme kommuner. Videre må en forvente at nye områder vil bli aktuelle produksjonsfelter ettersom den geologiske prosjekteringen skrider frem, bilag 12-01.

Med den geologiske kjennskap en har til syenittene idag, er det overveiende sannsynlig at de fargespillende variantene opptrer i konsentriske soner eller belter med et tenkt sentrum i området Hallevannet - Vassbotn - Myrgård. Kjernen antas å bestå av en gråblå variant Lys Labrador eller Blue Pearl. Utenfor denne en

noe mørkere variant Stålåker-syenitten eller Marina - og Grand Pearl. Deretter følger Mørk Labrador eller Emerald Pearl, som opptrer i en sone fra Bjønnes i syn til Marum i nord. Utenfor denne opptrer Bergansyenitten fra Bakke i syd til Storøya i nord.

Deretter følger et nytt belte med Unneberg - Helgerud-syenitten. Lengst øst opptrer en fargespillende sone ved Vasser - Brøttsø, og lengst nord og nordøst opptrer en dyp rød variant - Tønsbergitt som mangler fargespill, men dens struktur er ellers lik de øvrige variantene, og følgelig kan Tønsbergitt ha økonomisk verdi.

BRUDDOMRÅDER

Som følge av de geologiske forholdene er det naturlig at bruddene ligger i de fargespillende sonene. For tiden driver 21 firmaer i 50 brudd med følgende geografiske fordeling:

Tvedalen - Halle	27
Stålåker - Håkestad	6
Klåstad - Skallist	7
Hovland	4
Vasser - Brøttsø	4
Unneberg	1

I tillegg til disse finnes det en rekke andre brudd hvor stendriften er av mer sporadisk karakter. En midlertidig driftsstopp må ikke betraktes som om bruddet er gitt opp, men den skyldes en økonomisk vurdering av de til enhver tid eksisterende markedsforhold. I dag sysselsetter stenproduksjonen 280 - 300 arbeidstakere.

RESSURSOMRÅDET

Grovt skissert vil berggrunnen i området, som begrenses av kystlinjen Brevik - Helgeroa - Tønsberg, en tenkt øst-vestgående linje Tønsberg - Mofossen, og en tenkt nord-sydgående linje Mofossen - Brevik, bestå av en grovkornet syenitt og hvor muligheten til å finne fargespillende sten synes størst. Nå er imidlertid området syd for E-18, relativt sett, bra geologisk

kartlagt, mens området nord for E-18 er nærmest et jomfruelig område. Firmaet Treschow-Fritzøe foretok et par prospekteringsforsøk i fjor i området ved Malerød. Resultatene av disse synes såvidt positive at det er all grunn til å tro at området nord for E-18 vil bli like økonomisk viktig for labradorproduzentene som området syd for E-18 er i dag.

ØKONOMI/UTVIKLING

Den vesentligste del av labradorproduksjonen eksporteres i dag i form av råblokk. Eksportverdien i perioden 1964 - 1973 var ca. 325 mill. kr. Av dette ble ca. 57,5% eller ca. 173,5 mill. kr. eksportert i perioden 1970 - 73.

Eksportutviklingen i perioden 1964 - 1973:

år	tonn	mill. kr.	økning i %
1964	38.773	19.0	4.8
1965	43.822	21.0	10.7
1966	44.957	23.2	9.7
1967	45.490	25.0	8.4
1968	57.125	30.4	21.2
1969	59.502	32.8	7.9
1970	57.410	33.9	3.5
1971	62.394	37.6	11.2
1972	70.477	44.5	17.9
1973	82.992	57.4	29.1

Eksport fordelt på de viktigste avtagerland 1973:

Frankrike	20.1 mill. kr.
Italia	15.1 "
Vest-Tyskland	9.9 "
Spania	4.7 "
Belgia	3.0 "
Japan	1.6 "
USA	0.6 "
andre	2.8 "

Hva labrador angår kan det være interessant å merke seg at Japan er blitt et eksportmarked med ekspansjonstendenser. Frankrike har ytterligere befestet sin stilling som vår største avtaker av labradorblokker. Labradoren brukes her hovedsakelig på innenlandsmarkedet, mens Italia vesentlig foretar bearbeiding og re-eksport.

FOREDLING

Som nevnt blir den vesentligste del av labradorproduksjonen eksportert som råblokk og foredlet utenlands.

For å oppnå en nasjonaløkonomisk bedre utnyttelse av blokk-materialet er det en viss interesse for etablering av innenlandske foredlingsbedrifter. Foreløpig har imidlertid en slik etablering ikke fått noen særlig omfang.

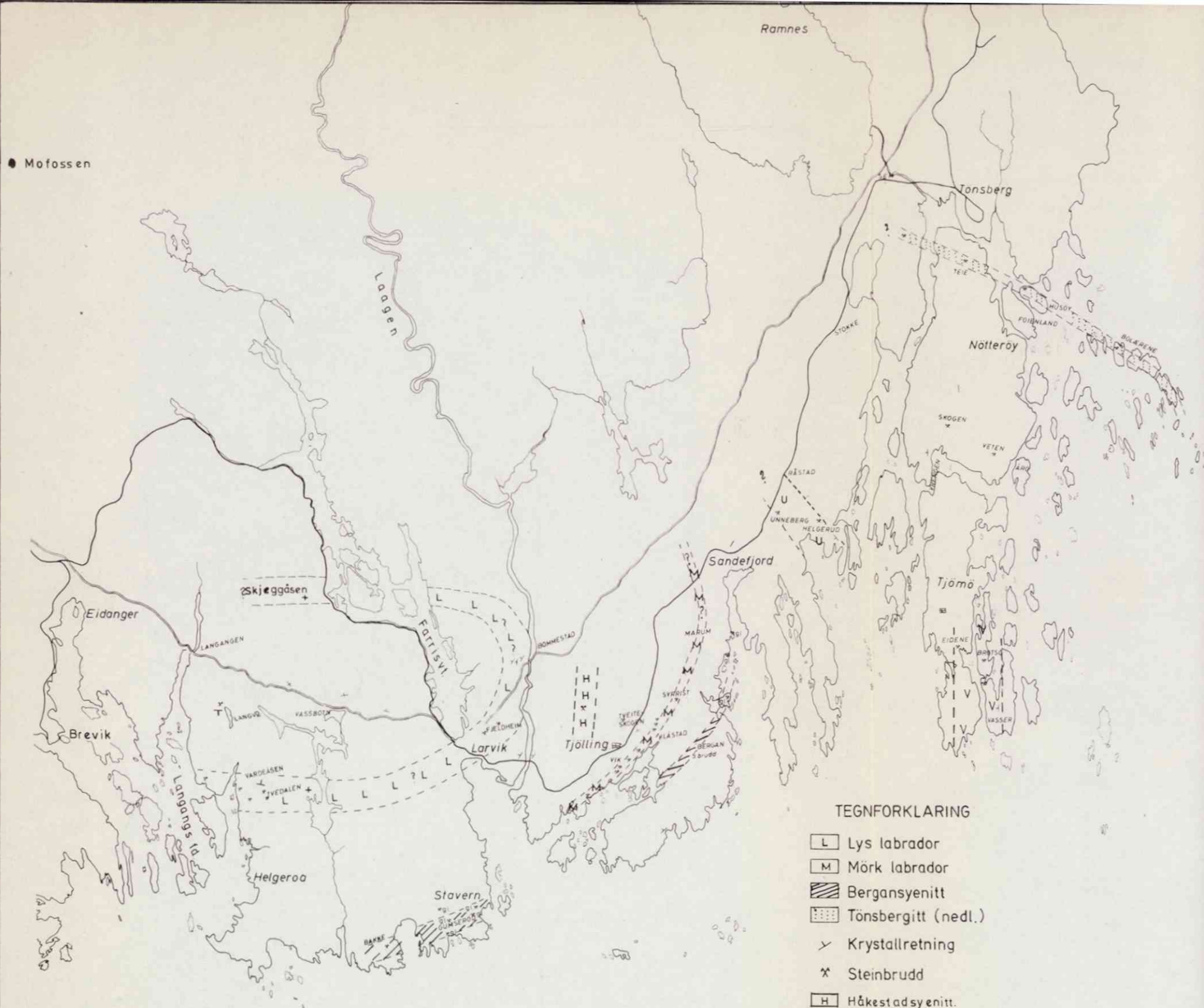
Dette har flere årsaker. Det maskinelle utstyr er meget kapitalkrevende, og man vil måtte konkurrere med en rekke større europeiske bedrifter med stor merkantil og teknisk erfaring kombinert med stor bearbeidingskapasitet.

For en stor del har man hatt gode og langvarige kundeforhold med disse bedriftene, og den konkurransesituasjon som vil oppstå vil sannsynlig medføre at de norske produsenter vil måtte bygge opp et eget og meget kostbart markedsføringsapparat for eksportmarkedet.

I tillegg kommer at det norske innenlandsmarked i byggevaresektoren foreløpig er lite. Tildels kan dette skyldes et ensidig syn på anleggsutgiftene, mens det legges liten eller ingen vekt på materialets fordeler ved mindre vedlikehold og reduserte renholdsutgifter. En mindre kortsiktig politikk på dette område ville kunne resultere i et vesentlig større og mer stabilt innenlandsmarked. Dette ville igjen kunne gi foredlingsbedriftene et tryggere økonomisk grunnlag.

STENKONTORET

Juli 1974

GEOLOGISK KART OVER
SÖNDRE VESTFOLD OG
TELEMARK

MÅLESTOKK
1:100 000

TEGN. NR.: TEGN.: I.H.1974
12-01

STENKONTORET
Forskningsvn. 3
OSLO 3. • Tlf. 02. 140090